
МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 355.087,2:355,01(477[470+571])
DOI 10.31654/2663-4902-2022-PP-1-8-13

Б'янка Г. Г.

асистентка кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
bondarenko_mk@online.ua
orcid.org/0000-0002-6984-7838

**ЗНАЧЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА
В УМОВАХ ВІЙНИ З РОСІЄЮ**

У статті розкривається значення волонтерської діяльності в умовах війни України з росією. Однією з найдавніших волонтерських організацій, які працюють під час війни – це організація Товариство Червоного Хреста України (ТЧХУ/Червоний Хрест України) та Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ). У компетенціях Українського Червоного Хреста – централізоване надання гуманітарної допомоги через органи місцевої влади, швидка допомога населенню на звільнених територіях, гуманітарна допомога у більш спокійних районах.

Міжнародний фонд Карітас входить в одну з найбільших міжнародних мереж благодійних організацій у світі та Європі та налічує понад 30 регіональних організацій у 15 областях України, де допомагають понад 1 000 співробітників та волонтерів. Гуманітарну допомогу потребуючим надають незалежно від віросповідання, етнічного походження, статі чи віку, базуючись на християнських засадах і цінностях.

Війна призвела до великої кількості українських біженців на території Європейських країн та значного числа внутрішньо переміщених осіб у межах України, першою країною, яка на державному рівні допомагає ВПО була Польща. Утворені польські волонтерські організації, які займалися збором та логістикою гуманітарної допомоги, створенням місць обігріву та тимчасового поселення у прикордонних містах, на вокзалах, психологічною допомогою, транспортуванням та проживанням на території всієї Польщі. Саме перші вантажі, які приїжджали до Ніжина, були з Польщі.

Вагомий внесок у розвиток волонтерського руху в Ніжині зробили такі організації, як ГО «ЧАС ДЛЯ НАС», ГО «Ліга-клуб «Ділова жінка», ГО «Спілка самаритян України (Чернігівське об'єднання)», Релігійні організації Ніжинської громади, новоутворені Міжнародні організації та волонтерські об'єднання та інші, які спрямували свою роботу на подолання викликів для українців, спричинених війною. Основними напрямками діяльності стали – гуманітарна допомога для українців, закупівлі амуніції та техніки, пошук та доставка ліків, евакуація людей з окупованих та небезпечних місць, плетіння маскувальних сіток та інші види діяльності волонтерів.

Ключові слова: волонтерство, волонтер, війна, гуманітарна допомога.

Військове вторгнення росії в Україну 24-го лютого 2022 року застало українців зненацька. Від початку війни десятки тисяч людей в Україні частково або повністю змінили свої мирні професії. Вчителі, фермери, редактори, архітектори, підприємці перетворилися на волонтерів та роблять те, що потрібно саме зараз – сортують гуманітарну допомогу, допомагають тим, хто залишився без їжі та ліків, допомагають

бійцям ТРО та ЗСУ, розгрібають розбомблені будівлі, хоронять людей і це не весь перелік тих напрямків, якими займаються волонтери.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [2].

Волонтер – фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги [3].

В Україні приблизно 12 % людей волонтерили, за свідченням результатів опитування, проведеного фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва і соціологічною службою Центру Разумкова до війни. Зараз – одиниці людей, хто не займається волонтерством.

Мета статті – розкрити значення волонтерської діяльності різноманітних волонтерських та благодійних організацій за кордоном та в Україні під час війни з росією.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 2014 року волонтери зробили Україну непереможною та продовжують це робити сьогодні і завжди. За словами президента В. Зеленського: «Неможливо перемогти військо, чисельність якого невідома. Армію, до лав якої миттєво стають десятки, сотні тисяч, мільйони небайдужих. Тих, хто готовий віддати все, що є, бо обіцяв хлопцям приціл. Тих, хто готовий шукати всю ніч необхідні ліки. Тих, хто вважає, що велосипед зачекає. Мільйони українців. Гідних. Вільних. Небайдужих» [1].

Слово «українець» та «волонтер» стали синонімами і це те, що зараз, під час війни, об'єднує наше суспільство та волонтерів з інших держав. Тільки на нашому прикладі м. Ніжин Чернігівської області продемонструємо значення Міжнародних організацій, фондів, благодійних груп, окремих благодійників та волонтерів, які продовжують допомагати з самого початку війни.

Однією з найдавніших волонтерських організацій, які працюють під час війни – це організація Товариство Червоного Хреста України (ТЧХУ/ Червоний Хрест України) та Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ) – це різні організації. Червоний Хрест України має виключно національний мандат, тобто працює тільки на території України. МКЧХ має міжнародний мандат і виступає в ролі нейтрального та неупередженого посередника між усіма сторонами збройного конфлікту для вирішення гуманітарних проблем. Це три незалежні організації – Міжнародний комітет Червоного Хреста, Міжнародна федерація Червоного Хреста та Червоного Півмісяця та національні товариства Червоного Хреста у різних країнах (всього 192 товариства). Український Червоний Хрест працює самостійно. У компетенціях Українського Червоного Хреста – централізоване надання гуманітарної допомоги через органи місцевої влади, швидка допомога населенню на звільнених територіях, гуманітарна допомога у більш спокійних районах. З початку війни штат товариства збільшився з 60 співробітників до 500, а волонтерська мережа – з 3000 до 8000 осіб. За шість тижнів війни УЧХ зібрав 800 млн грн (або \$28 млн) та привіз 4000 тонн гуманітарної допомоги. 500 волонтерів евакуювали людей із зон бойових дій, разом із рятувальниками ДСНС вони вивезли із небезпечних зон близько 100 000 людей. Червоний Хрест України захищає життя людей, полегшує їх страждання під час збройних конфліктів і природних катастроф, а також сприяє органам державної влади у діяльності в гуманітарній сфері. Товариство допомагає у наданні гуманітарної допомоги, супроводжує роботу місцевих органів влади при евакуації населення, але самостійно не може ініціювати гуманітарні коридори.

У Ніжині існує Ніжинська міська організація Червоного Хреста, волонтери якої передавали продукти родинам з дітьми, ліки в окуповані території Ніжинщини. Продовжують проводити ярмарки одягу для внутрішньопереміщених осіб.

Міжнародний фонд Карітас ходить в одну з найбільших міжнародних мереж благодійних організацій у світі та Європі. Слово «Карітас» означає водночас любов і милосердя, співчуття та благодійність. Налічує понад 30 регіональних організацій у 15 областях України. Понад 1 000 співробітників та волонтерів. Допомога потребуючим незалежно від віросповідання, етнічного походження, статі чи віку, базуючись на християнських засадах і цінностях. Сотні тисяч потребуючих, покращити стан яких

змогла матеріальна, соціальна, психологічна та юридична допомога, надана співробітниками Карітасу. Комплексний та системний підхід до вирішення соціальних питань: де не концентруємось на одній чи двох суспільних проблемах, а беремо до уваги їх сукупність, послідовність і потенційні наслідки. Висока кваліфікація працівників, постійний професійний розвиток завдяки участі у власних та партнерських тренінгах, семінарах, конференціях; стажування в Україні та за кордоном. Наукові підходи у соціальній роботі, власні дослідження проблем медицини, міграції, безробіття, безпритульності, сирітства і вуличного способу життя дітей та молоді, інтеграції людей з інвалідністю тощо. Ефективна та практична соціальна і матеріальна допомога, а також активна просвітницька діяльність. Багаторічне партнерство як з українськими, так і міжнародними благодійними фондами та громадськими організаціями, державними структурами. Безперервний обмін досвідом з міжнародною мережею Карітасу, що має понад 115-річну історію і об'єднує 165 національних організацій, з 200 країн світу, з персоналом у декілька мільйонів співробітників та волонтерів.

До міжнародної родини Карітас входить понад 160 національних організацій у понад 200 країнах світу. Конфедерація Карітас Інтернаціоналіс є членом Конференції міжнародної католицької організації Папської ради «Comunit», яка має консультативний статус в ЮНЕСКО та інших організаціях ООН, Ради Європи і Організації африканської єдності, а також співпрацює зі структурами Європейського Союзу та багатьма відомими політиками і громадськими діячами. Саме тому однією з дуже суттєвих гуманітарних допомог у різних напрямках надається ніжинцям та навколишнім територіям завдяки Карітас-Київ. Так, отець Роман Пушка є представником Чернігівського регіону, завдяки роботі якого з першого дня війни відвантажено більше 200 тонн гуманітарних вантажів, куплено на 500 000 тис. тепловізорів, а також ліки, амуніція, будівельні матеріали для розмоблених сіл і міст.

У Польщі від самого початку війни волонтерська ініціатива набула неймовірного розмаху. З'явилися організації, чати та групи для координування допомоги українцям: збір та логістика гуманітарної допомоги, створення місць обігріву та тимчасового поселення у прикордонних містах, на вокзалах, психологічна допомога, транспортування та проживання на території всієї Польщі. Саме перші вантажі, які приїжджали до Ніжина, були з Польщі. Матеуш Каміонка очолив волонтерський рух і продовжує щотижня доставляти вантажі до Ніжина та України: продукти харчування, спеціалізоване харчування для дітей, бронезилети, техніку, ліки, дороговартісні препарати в лікарні та багато чого іншого.

Оскільки війна призвела до великої кількості українських біженців на території Європейських країн та значного числа внутрішньо переміщених осіб в межах України, першою країною, яка на державному рівні допомагає ВПО була Польща. Волонтери діють з першого ж пункту пропуску Пшемисль та допомагають з безпечним перебуванням, працевлаштуванням, та надають всю необхідну допомогу людям.

Таких міжнародних волонтерських ініціатив, які підтримують ніжинських волонтерів багато – Група «Тепло» (Швейцарія, Німеччина, Італія), група благодійників м. Прейлі (Латвія), м. Брюссель (Бельгія), м. Відень (Австрія) та багато інших. Завдяки тісній співпраці отримано більше 300 т гуманітарної допомоги, яка підтримала людей, родини з дітьми, людей з інвалідністю та інші категорії тих, хто потребує.

Громадська організація «Українська волонтерська служба» створила платформу, куди подали заявки 43,5 тисячі волонтерів, а до чатів соціальних мереж долучилось близько 100 тисяч нових користувачів.

В Україні відсутній єдиний державний реєстр волонтерів. Тож, щоб бути волонтером, дозвіл чи окрема реєстрація не потрібні. Кожен може волонтерити самостійно або стати членом волонтерської групи чи організації.

В Україні створено ще одну офіційну платформу для об'єднання волонтерських та державних ініціатив з гуманітарної допомоги в час війни – «СпівДія» (spivdiia.org.ua). Волонтерське об'єднання «СпівДія» координується за підтримки Офісу Президента України спільно з Міністерством розвитку громад та територій України, Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством молоді та спорту України.

Створення платформи ініційовано волонтерами разом із Координаційним штабом з гуманітарних і соціальних питань для ефективної організації допомоги населенню. На базі платформи відбувається взаємодія фізичних осіб, волонтерських організацій та фондів. Волонтери в режимі реального часу допомагають громадянам – збирають всі потреби та наявні ресурси, оперативно відправляють гуманітарну допомогу та медичні засоби тим, хто цього потребує найбільше, а саме: населенню та волонтерам, установам, що приймають вимушено переміщених осіб, шелтерам.

Найближчим часом на базі молодіжних центрів та громадських організацій будуть відкриті «Співдія Хаби» для більш швидкої взаємодії з потребуючими та створення додаткових соціальних сервісів. «СпівДія» є ініціативою волонтерів та органів державної влади, що гарантує безпеку як надавачам, так і одержувачам допомоги. Гуманітарна допомога: їжа, засоби гігієни, одяг, матраци, побутова техніка тощо. Медичні ресурси: ліки та устаткування. Добровільна особиста та майнова допомога: волонтери, склади, транспорт. Фінансова допомога: перерахування коштів на закупівлю необхідних ресурсів. Сервісна допомога: водії-чоловіки призовного віку від 18 до 60 років, які перетинають кордон для здійснення міжнародних вантажних автомобільних перевезень можуть подавати заявки для виїзду за кордон для перевезення гуманітарних вантажів. Громадяни чи організації, які потребують допомоги, можуть заповнити відповідну форму на сайті spivdiia.org.ua. Фахівці координаційного хабу зателефонують для підтвердження запиту. Заявки обробляються в порядку критичності та часу.

Фізичні особи або волонтерські організації, які мають у наявності гуманітарні чи медичні ресурси, можуть так само запропонувати допомогу, сконтактувавши через платформу з фахівцями координаційного хабу.

На Чернігівщині такий перший хаб почав свою роботу завдяки директорці КЗ Ніжинський молодіжний центр Анжеліка Тимченко в м. Ніжині. Хаб продовжує опікуватися потребуючими людьми і надавати допомогу як гуманітарну, так і психологічну.

Партнерська взаємодія відбувається між усіма волонтерськими групами та окремими волонтерами в м. Ніжині, всі об'єдналися задля спільної перемоги. Це ГО «Ліга-клуб «Ділова жінка», голова Т. М. Стратілат, матушка Дарія Якубів з Покровської церкви, отець Михаїл, отець Сергій зі Всіхсвятської церкви, пастор Володимир Леонтьєв, пастори церкви Адвентистів сьомого дня, Юлія Кузьменко та Максим Потапенко, Євген Гомоляко та його команда, є волонтери в кожному селі Ніжинщини та багато інших груп, які допомагають людям.

Громадська організація «ЧАС ДЛЯ НАС», голова Ганна Б'янка з першого дня війни включилася у волонтерську діяльність – допомога лікарні, пологовому будинку, Чернігівській обласній лікарні, закупівля ліків, організація доставок в окуповані території, приготування їжі, одяг та амуніція військовим, ремонт військової техніки, продукти для бійців ТРО та ЗСУ, люди з інвалідністю, люди похилого віку, переселенці, онкохворі, люди з хворобами щитовидної залози, евакуація людей на безпечні території, і цей перелік можна продовжувати. За час війни було роздано близько 50 т гуманітарної допомоги. Згідно статуту ГО ми змогли швидко зреагувати на всі виклики війни. Було написано більше 30 листів на допомогу від різних організацій, видано довіреностей на отримання вантажів на кордонах, до організації долучилися більше 20 волонтерів з різних куточків України. Соціальні проєкти «Почуй мене» та «Вчимо доброти через казку» продовжують діяти і під час війни. Наші студенти різних спеціальностей Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя під час війни теж не стоять осторонь – плетуть маскувальні сітки в різних регіонах, готують і роздають їжу бійцям, допомагають у зборах необхідних речей для бійців та переселенців, і хтось пішов служити у лави ЗСУ. Потужними партнерами у допомозі людям виявилася команда жінок-волонтерок Покровської церкви м. Ніжин.

Ще з часів 2014 року існують десятки потужних волонтерських структур, спрямованих на підтримку армії та цивільного населення. Серед найбільших варто згадати «Ф.О.Н.Д. Діани Макарової», «Армію SOS», «Народний тил», «Повернись живим», «Крила Фенікса», «Народний проєкт», «Фонд «Мир і Ко»», «Волонтерська сотня». А взагалі таких організацій у десятки разів більше – практично в кожній області

є люди, які регулярно збирають необхідні речі і возять на передову. І кількість таких груп зростає.

Висновки. Отже, волонтерська діяльність під час війни має велике значення для ідентифікації нас, як української нації, єдиної, дружньої, вільної, сильної. І до цього волонтерського руху допомоги долучилися всі держави, відчуваючи небайдужість до того, що відбувається в Україні.

Метою подальших розвідок може бути волонтерська діяльність у кожному регіоні нашої держави та єдина система волонтерських організацій України.

Література

1. Волонтерство. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/zelenskiy-volonterstvo-sdelalo-ukrainu-nepobedimoy-segodnya-i-vsegda>
2. Закон України «Про волонтерську діяльність». URL: Стаття 1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Закон України «Про волонтерську діяльність». Стаття 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

References

1. Volonterstvo [Volunteering]. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/zelenskiy-volonterstvo-sdelalo-ukrainu-nepobedimoy-segodnya-i-vsegda> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro volontersku diialnist» [Law of Ukraine «On Volunteering»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Zakon Ukrainy «Pro volontersku diialnist» [Law of Ukraine «On Volunteering»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

Bianca H.

Assistant of the department of social pedagogy and social work
Nizhyn Gogol State University
bondarenko_mk@online.ua
orcid.org/0000-0002-6984-7838

THE IMPORTANCE OF VOLUNTEER ACTIVITY FOR SOCIETY IN THE CONDITIONS OF WAR WITH RUSSIA

The article reveals the importance of volunteering in the war between Ukraine and Russia. One of the oldest volunteer organizations working during the war is the Red Cross Society of Ukraine (TCHU / Red Cross of Ukraine) and the International Committee of the Red Cross (ICRC). The competence of the Ukrainian Red Cross includes centralized provision of humanitarian aid through local authorities, ambulance assistance to the population in the liberated territories, and humanitarian aid in quieter areas.

Caritas International Foundation is one of the largest international charitable networks in the world and in Europe and has more than 30 regional organizations in 15 regions of Ukraine, where more than 1,000 employees and volunteers help. Humanitarian aid is provided to those in need, regardless of religion, ethnicity, gender or age, based on Christian principles and values.

The war resulted in large numbers of Ukrainian refugees in European countries and a significant number of internally displaced persons within Ukraine, with Poland being the first country to assist IDPs at the state level. Polish volunteer organizations were established to collect and logistics humanitarian aid, create heating and temporary settlements in border towns, railway stations, psychological assistance, transportation and accommodation throughout Poland. The first cargoes that came to Nizhyn were from Poland.

Significant contribution to the development of the volunteer movement in Nizhyn was influenced by such organizations as NGO "TIME FOR US", NGO "Liga-Club «Dilova zhinka»", NGO «Union of Samaritans of Ukraine (Chernihiv Association)», Religious organizations of Nizhyn community, newly formed International organizations and

volunteer associations and others that have focused their work on overcoming the challenges for Ukrainians caused by the war. The main activities were – humanitarian aid for Ukrainians, procurement of ammunition and equipment, search and delivery of medicines, evacuation of people from occupied and dangerous places, weaving camouflage nets and other activities of volunteers.

Key words: volunteering, volunteer, war, humanitarian aid, public organization.